

04.05.2022

Група № 35

Урок № 41

Тема уроку: «Виразне читання поезій шістдесятників (*напам'ять*)»

Мета уроку: розвивати навички виразного читання, розкривати через інтонацію зміст й основну думку твору; розвивати акторську майстерність, пам'ять здобувачів освіти.

Матеріали до уроку:

«ЛЕБЕДІ МАТЕРИНСТВА»

Василь Симоненко

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.

Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пушу тебе колиску синову гойдати.

Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.

Темряву тривожили криками піvnі,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,

Лопотіли крилами і рожевим піr'ям,
Лоскотали марево золотим сузіr'ям.

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

У хмільні смеркання мавки черноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любові.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців черночубих диво-наречені.

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрati не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Ta не можна рідну матір вибирати.

За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

I якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі.

Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрati не можна тільки Батьківщину.

«Ти знаєш, що ти – людина?..»

Василь Симоненко

Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

Більше тебе не буде.
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,
Інші кохатимуть люди –
Добрі, ласкаві й злі.

Сьогодні усе для тебе –
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж не проспи!

Бо ти на землі – людина,
І хочеш того чи ні –
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні.

«Задивляюсь у твої зіниці...»

Симоненко Василь

Задивляюсь у твої зіниці
Голубі й тривожні, ніби рань.
Крещуть з них червоні блискавиці
Революцій, бунтів і повстань.

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо горда і вродлива,
З тебе дивуватися повік...

Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право
З матір'ю побуть на самоті.

Рідко, нене, згадують про тебе,
Дні занадто куці та малі,
Ще не всі чорти живуть на небі,
Ходить їх до біса на землі.

Бачиш, з ними щогодини б'юся,
Чуєш — битви споконвічний грюк!
Як же я без друзів обійдуся,
Без лобів їх, без очей і рук?

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпушка вікова...
Гrimotить над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Ради тебе перли в душу сію,
Ради тебе мислю і творю...
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.

Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи — все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено.

«Два кольори»

Павличко Дмитро

Як я малим збирався навесні
Піти у світ незнаними шляхами,
Сорочку мати вишила мені
Червоними і чорними нитками.

*Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне — то любов, а чорне — то журба.*

Мене водило в безвісті життя,
Та я вертався на свої пороги,
Переплелись, як мамине шиття,
Мої сумні і радісні дороги.

Мені війнула в очі сивина,
Та я нічого не везу додому,
Лиш горточек старого полотна
І вищите моє життя на ньому.

*Два кольори мої, два кольори,
Оба на полотні, в душі моїй оба,
Два кольори мої, два кольори:
Червоне — то любов, а чорне — то журба.*

«Балада про соняшник»

Іван Драч

В соняшника були руки і ноги,
Було тіло, шорстке і зелене.
Він бігав наввипередки з вітром,
Він вилазив на грушу,
і рвав у пазуху гнилиці,
І купався коло млина, і лежав у піску,
І стріляв горобців з рогатки.
Він стрибав на одній нозі,
Щоб вилити з вуха воду,
І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце,-
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари на небі...
І застиг він на роки й століття
В золотому німому захопленні:
— Дайте покататися, дядьку!
А ні, то візьміть хоч на раму.
Дядьку, хіба вам шкода?!
Поезіє, сонце моє оранжеве!
Щоміті якийсь хлопчисько
Відкриває тебе для себе,
Щоб стати навіки соняшником.

*Шановні учні, оскільки ми працюємо зараз дистанційно, прошу Вас вивчити всі вірші, записати відео, де ви поезії декламуєте, та надіслати мені це відео у Вайбер – **0939782750!** Але пам'ятайте, що при зустрічі чи в ZOOM, я можу запитати у Вас фрагмент.*

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.

04.05.2022

Група № 35

Урок № 42-43

Тема уроку: ««Страшні слова, коли вони мовчать...», «Хай буде легко. Дотиком пера...» Л. Костенко – ліричні роздуми про значення слова в житті людини, суть мистецтва, його роль у суспільстві»

Мета уроку: знати основне з творчої біографії письменниці, її роль в історії «шістдесятництва»; характеризувати образну природу поетичних творів; аналізувати засоби художнього увиразнення, які визначають високу естетичну вартість; вивчити напам'ять одну з поезій Ліни Костенко.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 211-213 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z4659PjqT0Q>

<https://www.youtube.com/watch?v=yoqr1WABnOI>

3. Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Ліна Костенко – поет-шістдесятник, «цитадель духу» української літератури. Народилася 19 березня 1930р. в м. Ржищеві під Києвом в учительській родині. Батька переслідували КДБ та перед війною кинули в табір. У 1936р. родина перебралася до Києва.

Ще школяркою почала відвідувати літературну студію при журналі «Дніпро». У 1946р. були опубліковані її перші вірші.

З 1952р. стає студенткою Московського літературного інституту. Незабаром виходять перші збірки. Стала однією з найактивніших учасниць шістдесятників. Упродовж 16 років її твори були заборонені цензурою. Лише з 1977р. почалася «відлига» у ставленні влади до Ліни Костенко та її творчості. Знову почала друкуватися.

Отримала Державну премію України ім. Шевченка, премію фундації Антоновичів, премія Франчески Петрарки та медаль Святого Володимира. Стала лауреатом Міжнародної літературно-мистецької премії ім. Теліги, професором Києво-Могилянська академії.

У 90-х роках перестала брати участь у громадському житті, відмовилася від звання Героя України. Лише в період «помаранчової революції» у 2004р. на деякий час повернулась до громадського життя.

Творчий доробок

- Збірка «Проміння землі» (1957р.);
- збірка «Вітрила» (1958р.);
- збірка «Мандрівка серця» (1961р.);
- збірка «Зоряний інтеграл»;
- збірка «Княжа гора»;
- збірка «Над вічними берегами вічної ріки» (1977р.);
- роман «Маруся Чурай»;
- збірка «Неповторність» (1980р.);
- збірка «Сад нетанучих скульптур» (1987р.);
- збірка «Виране» (1989р.);
- роман «Записка українського самашедшого» (2011р.) та інші.

Паспорт твору «Страшні слова, коли вони мовчать» (ЗНО)

Автор	<i>Ліна Костенко</i>
Назва твору	<i>«Страшні слова, коли вони мовчать»</i>
Рік написання	<i>1977р.</i>
Літературний рід	<i>лірика</i>
Жанр	<i>ліричний вірш</i>
Вид лірики	<i>філософська</i>
Мотив	<i>значення слова в житті людини, сутність поезії</i>
Ідея	<i>показати силу слова</i>
Літературна напрям, течія	<i>модернізм, неоромантизм</i>
Віршовий розмір	<i>п'ятистопний ямб із пірхієм</i>
Історія написання	<i>філософські питання про сутність поезії, про місію митця для Ліни Костенко (особливо для неї, яка пішла у «внутрішню еміграцію» на знак протесту проти відновлення тоталітаризму в СРСР і понад 16 років змущена була писати «в шухляду»), як і для всіх «шістдесятників», були особливо актуальними, що вилилося в низку творів, де ця проблематика стає</i>

	<i>осердям уваги</i>
Додаткові відомості	<i>Вірши суголосний з творами «Contraspetmspero!» Лесі Українки та «Стилет чи стилос?» Є. Маланюка</i>
Висновок	<i>«Поезія – це завжди неповторність»</i>
Художні засоби	
Епітети	<i>«страшні слова», «безсмертний дотик»</i>
Метафори	<i>«слова мовчать, причаїлись», «хтось ними (словами) плакав, мучився, болів»</i>
Анафора	<i>у першій строфі другий і третій рядки починаються словом «коли»</i>
Антитеза	<i>«краса й потворність», «асфальти й спориші»</i>
Оксиморон	<i>«слова мовчать»</i>

4. Виконайте наступні завдання:

4.1 Заповніть паспорт твору **«Хай буде легко. Дотиком пера...»**

Автор	
Назва твору	
Рік написання	
Літературний рід	
Жанр	
Вид лірики	
Мотив	
Ідея	
Літературна напрям, течія	
Віршовий розмір	
Історія написання	
Додаткові відомості	

4.2 Створіть кольоровий настрій поезії.

Виділіть кольорами наявні в тексті художні засоби: **червоним** – епітети, **блакитним** – метафори; **жовтим** – анафори. **Зеленим** кольором підкресліть речення з інверсією.

Хай буде легко. Дотиком пера.
Хай буде вічно. Спомином пресвітлим.
Цей білий світ — березова кора,
по чорних днях побілена десь звідтам.
Сьогодні сніг іти вже поривавсь.
Сьогодні осінь похлинулась димом.
Хай буде гірко. Спогадом про Вас.
Хай буде світло, спогадом предивним.
Хай не розбудить смутку телефон.
Нехай печаль не зрушиться листами.
Хай буде легко. Це був тільки сон,
що ледь торкнувся пам'яті вустами.

Перевірте правильність виконання завдання за покликанням:

<https://drive.google.com/open?id=1FTzMhl8rGA1GLzcQ1Akig5IZO3FITJUK>

4.3 Дайте відповіді на запитання:

1. До покоління яких письменників належить Л. Костенко?
2. До яких літературних жанрів зверталася у своїй творчості поетеса?
3. Чому Ліна Костенко упродовж 16 років не мала змоги друкувати свої твори?
4. Про що, на вашу думку, свідчать численні відзнаки Ліни Костенко?
5. До якого виду лірики належить вірш «Хай буде легко. Дотиком пера...»?
6. Які художні засоби є в поданому уривку:

Все повторялось: і краса, й потворність.

Усе було: асфальти й спориши.

*Поезія - це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі.*

Шановні учні, оскільки ми працюємо зараз дистанційно, прошу Вас вивчити **«Страшні слова, коли вони мовчать»**. Запишіть відео, де ви поезію декламуєте, та надішліть мені це відео у Вайбер — **0939782750!** Але пам`ятайте, що при зустрічі чи в ZOOM, я можу запитати у Вас фрагмент.

Фото виконаних завдань надсиляти мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net.

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.